

KOMENIOLOGICKÁ LITERATURA

ZA ROK 2020 S DODATKY ZE
STARŠÍ ZÍSKANÉ LITERATURY

 NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

2020

Předkládaný soupis je výběrovou bibliografií české článkové komeniologické literatury za rok 2020 s dodatky ze starší získané literatury. Excerptní základnu bibliografie tvoří odborné časopisy (komeniologické, historické, pedagogické a filozofické) získané do fondů pedagogické knihovny NPMK. Záznamy článků jsou uspořádány abecedně podle názvu a obsahují bibliografické údaje, anotaci, deskriptory a webovou adresu záznamu. Plné texty článků lze objednat e-mailem na adrese studovna@npmk.cz

Tento soupis je výstupem z bibliografické databáze komeniologické literatury, která je v pedagogické knihovně vytvářena od roku 1993. V současné době je databáze komeniologické literatury jako součást Pedagogické bibliografické databáze zpřístupněna v rámci on-line katalogu na webových stránkách NPMK: <http://www.npmk.cz>, <http://katalog.npmk.cz/>

1.

"Raději tedy postilli všech postillí posílám ... " : Komenský biblista / ["I better send the postilla of all postillas ..." : Comenius as a biblist] / Tomáš Havelka – cze

In: Dějiny a současnost : kulturně historická revue -- ISSN 0418-5129 -- Roč. 42, č. 8 (2020), s. 15-18.

Komenského vztah k Bibli, jeho osobní odhodlání šířit zvěsti evangelií a vysoká míra citovaných míst napříč jeho dílem. Bible Komenského život rámovala i formovala, byla pro něho autoritou, kterou nelze vynechat. V jeho době však byla biblická studia vystavena novým výzvám - tradiční model biblické interpretace se dostal do střetu zájmů s humanisticky založenými učiteli považujícími Písmo svaté za materiál, který musí být, jako vše ostatní, podroben kritice. Které biblické knihy Komenský preferoval a jak je využíval.

náboženství ; křesťanství ; posvátná kniha ; autorita ; humanismus ; dílo ; historické hledisko ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; Bible ; biblistika ; evangelia ; století 17

<http://katalog.npmk.cz/documents/508656>

2.

120 let činnosti Muzea Jana Amose Komenského v Uherském Brodě / [120 years of the John Amos Comenius Museum in Uherský Brod] / Radek Tomeček – cze

In: Studia Comeniana et historica - sborník -- ISSN 0323-2220 -- Roč. 48, č. 99-100 (2018), s. 214-227.

Článek shrnuje 120 let činnosti Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě. Autor připomíná průkopnické úsilí všech, kteří stáli u zrodu muzea. Nejstarší expozice muzea byla poprvé otevřena

veřejnosti v roce 1898 v kostele sv. Jana Křtitele. Správou muzea byla pověřena Musejní společnost pro jihovýchodní Moravu, následně Musejní společnost pro Moravské Slovácko a od roku 1951 nový správní orgán - muzejní komise. Autor mapuje všechny změny v existenci muzea v průběhu let, zmiňuje osobnosti, které se podílely na chodu muzea, místa, kde muzeum za 120 let působilo, změny názvu a činností, jak se utvářelo profesionální vedení muzea. V současné době muzeum plní úlohu odborného historicko-komeniologického ústavu.

muzeum ; historické hledisko ; dějiny ; komeniologie ; řízení ; činnost ; budova ; pracoviště ; pracovník ; Uherský Brod (Česko) ; výročí ; 1898-2018

<http://katalog.npmk.cz/documents/478355>

3.

Comenius Commemoratus : Komenský v kulturách vzpomínání / [Comenius commemoratus : Comenius as remembered in different epochs] / Lenka Řezníková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Dějiny a současnost : kulturně historická revue -- ISSN 0418-5129 -- Roč. 42, č. 8 (2020), s. 19-22.

Jak bylo na Komenského nahlíženo v různých etapách českých dějin od doby, kdy žil, do současnosti. Již za svého života neměl jen příznivce, ale docházelo i k osobním invektivám, kdy jeho odpůrci nehodnotili jen jeho učenecké kompetence, ale kritizovali i Komenského morální kvality. Osvícenci jej měli za tmáře a blouznivce. Ve prospěch Komenského se karta začala obracet s nástupem romantismu a národního myšlení na přelomu 18. a 19. století. Obrozenci si všímali jeho patriotismu a mistrného ovládnání českého jazyka. Ve 20. století vyvstal problém, kde se vlastně nachází Komenského hrob. Během století se začaly přidávat nové formy médií - film, rozhlas, televize, PC. Současný pohled - Komenský si v české společnosti stále udržuje pevnou pozici, představován bývá i netradičními způsoby.

názor ; hodnocení ; historické hledisko ; morálka ; romantismus ; čeština ; dějiny ; dějepis ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; Československo ; Česko ; osvětenství ; národní obrození ; média ; století 17-21

<http://katalog.npmk.cz/documents/508660>

4.

Čas pro Komenského / [Time for Comenius] / Jiří Karban – cze

In: Rodina a škola [cze] -- ISSN 0035-7766 -- Roč. 67, č. 3 (březen) (2020), s. 14-15.

Autor se zamýšlí nad možnostmi, jak pojmout výročí 350 let od úmrtí J. A. Komenského v základních školách, například vymýtit zažitou představu, že Komenský byl až příliš vážný muž. Učitelé by měli vyprávět příběh Jana Amose Komenského jinak než jejich předchůdci, aby dokázal zaujmout současné školáky. Je připraven projekt Staleté kořeny, kde je popsána životní cesta Jana

Amose v průběhu pouhých osmi minut. Na základě tohoto „akčního filmu“ autor nabízí další možnosti rozpracování tématu na jednotlivé sekvence – soukromý život Komenského, dílo, teologické a kazatelské působení, výlet po exilových stopách, zmapování míst spojených se jménem Komenského jméno a jak by se asi Komenský choval v současnosti (Amos youtuberem).

základní škola ; výuka ; vyučovací metoda ; aktivizující metoda ; dějiny školství ; badatelsky orientovaná výuka ; inovace ve vzdělávání ; biografie ; životní příběh ; informační pomůcka ; informační pramen ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; youtuber ; výročí

<http://katalog.npmk.cz/documents/476900>

5.

I když se nikdo nedívá : formování morálního charakteru dle J. A. Komenského / [Even when no one is looking : formation of moral character according to J. A. Comenius] / Jan Hábl – cze

In: Třídní učitel a vedení třídy -- ISSN 2570-8279 -- Roč. 2019, č. 4 (IV.čtvrtletí) (2019), s. 11-13.

Autor se ve své eseji věnuje názoru J. A. Komenského na otázku morálky, dobra a zla. Výchova k mravnosti patří k celkovému vzdělání člověka. Věnoval se jí v řadě svých děl. Samostatná kapitola v Didaktice je nazvána „Methoda mravnosti“. Samostatnou kapitolu věnuje i „kázňení“.

morálka ; kázeň ; chování ; výchova ; dílo ; názor ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; esej

<http://katalog.npmk.cz/documents/475584>

6.

Ján Amos Komenský a Slovensko : od smrti významného učenca uplynie 350 rokov / [John Amos Comenius and Slovakia : 350 years will have passed since the death of the important scholar] / Jozef Pšenák – slo

In: Historická revue : populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti -- ISSN 1335-6550 -- Roč. 31, č. 10 (2020), s. 74-76.

Po krutých represích na nekatolíky v českých zemích po roce 1620 nacházeli příslušníci Jednoty bratrské a evangelíci svůj domov i na území dnešního Slovenska. Mezi nimi byl i duchovní vůdce českého exilu Jan Amos Komenský (1592-1670), který se na Slovensku staral o sbory Jednoty bratrské a poznamenal zde i vývoj pedagogiky a školství. Článek popisuje působení Komenského na území Sedmihradska, kde v Blatném Potoku založil školu, jeho díla a učebnice určené pro slovenské školy. Komenský měl vliv na slovenskou pedagogiku i v 18. století. Autor v textu upozorňuje na význačné osobnosti, Komenského pokračovatele, a jejich komeniologické aktivity na Slovensku. Myšlenkové bohatství Komenského díla se tak stalo trvalou součástí slovenské kultury.

školství ; pedagogika ; pedagogická činnost ; dějiny pedagogiky ; dějiny školství ; historické hledisko ; dějiny novověku ; pedagogické vědy ; biografie ; dílo ; učebnice ; komeniologie ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; Slovensko ; odkaz

<http://katalog.npmk.cz/documents/515645>

7.

Komenského vlastní životopis : autobiografie Komenského pro období 1628-1658 / [Comenius' own biography. Comenius' autobiography for the period 1628-1658] / [Recenzent] Petr Zemek – cze

In: Studia Comeniana et historica - sborník -- ISSN 0323-2220 -- Roč. 48, č. 99-100 (2018), s. 100-101.

Recenze na: Komenského vlastní životopis. Autobiografie Komenského pro období 1628-1658. Kumpera, Jan -- Petrovice: ProfiSales 2017 -- 130 s.

Komeniolog Jan Kumpera se zaměřil na publikaci vlastního životopisu J. A. Komenského, poprvé publikovaného v roce 1669 v Amsterodamu. Od té doby bylo dílo publikováno ještě několikrát. Jan Kumpera se rozhodl pro nové zpřístupnění textu a zmodernizoval téměř sto let starý text Josefa Hendricha zveřejněný v roce 1924 a následně v roce 1975. Recenzent vyzdvihuje hodnotu Kumperova díla a kladně hodnotí jak překlad, tak poskytnutí podrobných vysvětlujících informací čtenáři a přehled Komenského životopisných dat. Kumperovu práci doporučuje široké veřejnosti.

biografie ; překlad ; modernizace ; dílo ; recenze ; informační pramen ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; autobiografie ; 1628-1658

<http://katalog.npmk.cz/documents/478362>

8.

Komenský aj v osobných tragédiách nachádzal vieru v lepšieho človeka : rozhovor s Jankou Medved'ovou / [Comenius also in personal tragedies found faith in a better person : interview with Janka Medved'ová] / Janka Medved'ová, [Autor interview] Jaroslav Valent – slo

In: Historická revue : populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti -- ISSN 1335-6550 -- Roč. 31, č. 11 (2020), s. 40-45.

Rozhovor s odbornou asistentkou v oboru pedagogika na Katedře pedagogiky a andragogiky FiF UK v Bratislavě o Janu Amosu Komenském. Přesto, že jeho život byl poznamenán nejistou dobou, ve které žil, a také velkými osobními tragédiemi, vytvořil monumentální dílo a stal se autoritou v oboru školství a vzdělávání. Článek obsahuje odpovědi na otázky směřující k působení Komenského v Jednotě bratrské, vlivu politického vývoje na jeho osobní a profesionální život, k jeho teologickému zaměření a snahám o změnu vzdělávacího systému zaměřeného na osobnost žáka a přiměřenost obsahu výuky. Jsou zmíněny i novátorské přístupy ke vzdělávání, jeho koncepce pansofie a myšlenkové dědictví, které zanechal pro další generace.

školství ; systém výchovy a vzdělávání ; obsah výuky ; obsah výchovy ; všeobecné vzdělání ; didaktická kontinuita ; dílo ; životní příběh ; sociální chování ; náboženské vyznání ; politické chování ; vzdělání ; pedagogické nadání ; celoživotní vzdělávání ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; pansofie ; Jednota bratrská

<http://katalog.npmk.cz/documents/515673>

9.

Málokdo je tak statečný, jako byl Komenský : v zahraničí ho znají možná víc / [Only few are as brave as Comenius : he is more known outside the Czech Republic] / Markéta Pánková ; [Autor interview] Jaroslava Štefflová – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 122, č. 32 (2019), s. 10-13.

Rozhovor s Markétou Pánkovou, ředitelkou Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského, která svůj profesní život zasvětila J. A. Komenskému (1592 – 1670). Začátkem školního roku 2019/2020 byly zahájeny národní oslavy výročí J. A. Komenského a potvrzují více než dva roky. Paní ředitelka informuje o nadcházejících oslavách a akcích nejen v ČR. Za NPMK je to např. připravovaná soutěž pro školy Komenský do třídy! a výstava komiksů. Poukazuje na důležitost šíření odkazu J. A. Komenského a s tím související spolupráci se školami, poskytování vzdělávacích programů pro všechny stupně škol. Zkušenosti s pokusným ověřováním vzdělávacích programů.

knihovna ; muzeum ; vzdělávací program ; mateřská škola ; základní škola ; střední škola ; vysoká škola ; spolupráce ve výchově ; soutěžení ; výstava ; Komenský, Jan Amos, ; Komenský, Jan Amos, ; Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského (Praha, Česko). ; Česko ; paměťová instituce ; výročí ; oslava ; ověřování

<http://katalog.npmk.cz/documents/474976>

10.

Netradiční výstava v tradičním muzeu : čeká na vás v Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského v Praze / [An unconventional exhibition in a traditional museum : in the National Pedagogical Museum and Library of J. A. Comenius in Prague] / Jaroslava Štefflová – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 123, č. 10 (2020), s. 12-13.

V Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského v Praze proběhla vernisáž výstavy Komenský v komiksu. V prostorách NPMK bude k vidění až do konce roku. Ředitelka NPMK, Markéta Pánková, vysvětluje, proč byla zvolena tato netradiční forma prezentace odkazu J. A. Komenského. Autorkou libreta je Klára Smolíková. Ilustrátorem je Lukáš Fibrich. Netradiční

pojetí výstavy přilákalo řadu médií. Pro školy je připraven vzdělávací program se stejným názvem. Dětem jsou k dispozici pracovní listy i edukátoři, kteří je výstavou provedou. NPMK je také pověřeno koordinací pokusného ověřování programu Vzdělávací programy paměťových institucí do škol.

výstava ; muzeum ; kreslený seriál ; pracovní sešit ; vzdělávací program ; škola ; Komenský, Jan Amos ; Komenský, Jan Amos ; Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského (Praha, Česko). ; Praha (Česko) ; média ; odkaz

<http://katalog.npmk.cz/documents/478405>

11.

Pavouk, nebo včela? : Jan Amos Komenský jako aktér republiky učenců / [A spider, or a bee? : Jan Amos Comenius as an actor of the republic of scholars] / Vladimír Urbánek -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Dějiny a současnost : kulturně historická revue -- ISSN 0418-5129 -- Roč. 42, č. 8 (2020), s. 10-14.

Článek se zabývá kontakty Komenského, které udržoval s mnoha evropskými vzdělanci formou vzájemné korespondence. Přibližně kolem r. 1500 v Evropě zdomácněla představa o existenci mezinárodní obce vzdělců, latinsky nazývané *respublica litteraria*. Mezi její praxe patřila korespondence, výměna darů - většinou knih a tištěných rukopisů - a vzájemné osobní návštěvy. Představeny jsou kontakty Komenského, které nabyly na intenzitě zejména v jeho polském exilu. Autor článku prezentuje i obsah dopisů, které si Komenský s učenici své doby vyměňoval. I tyto jeho kontakty však v průběhu doby procházely krizemi.

dějiny novověku ; interpersonální vztahy ; dějepis ; Komenský, Jan Amos ; Komenský, Jan Amos ; Evropa ; korespondence ; učenec ; dopisování ; století 17

<http://katalog.npmk.cz/documents/508654>

12.

Recenzija na knihu : Pánková M. Jan Amos Komenský v českém a světovém výtvarném umění (1642-2016), Praha: Academia, Národní pedagogické museum a knihovna J. A. Komenského, 2017. 267 S. / [Recenze knihy : Pánková M. Jan Amos Komenský v českém a světovém výtvarném umění (1642-2016), Praha: Academia, Národní pedagogické museum a knihovna J. A. Komenského, 2017. 267 s.] / [Recenzent] Georgij Pavlovič Mel'nikov -- rus -- Obsahuje bibliografické odkazy: 1

In: Vestnik slavjanskich kul'tur -- ISSN 2073-9567 -- Roč. 55, č. 1 (2020), s. 303-307.

Recenze na: Jan Amos Komenský v českém a světovém výtvarném umění (1642-2016) Pánková, Markéta -- Praha: Academia, Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, 2017 -- 267 s. -- ISBN 978-80-200-2662-0 ISBN 978-80-86935-34-8

Autor příspěvku nejprve představuje osobnost J. A. Komenského a zmiňuje jeho osud exulanta. Dále upozorňuje na symbolický význam Komenského pro české národní obrození a národní sebeuvědomění. Sleduje proměny, jakými prochází dobové interpretace díla a života Komenského od vzniku Československa až po současnost. Vyzdvihuje přínos Komenského pro světovou pedagogiku i filozofii. Recenzovanou monografii hodnotí autor ve světle současné světové komeniologie. Oceňuje bohatý obrazový materiál, na kterém kniha staví a který poskytuje vyčerpávající informace o způsobu uchopení osobnosti Komenského ve výtvarném umění počínaje polovinou 17. století. Zvláštní pozornost je v monografii věnována výtvarným dílům ztvárňujícím Komenského, jež byla vytvořena za jeho života (Rembrandt). Závěrem se recenzent věnuje osobnosti autorky publikace a její činnosti v oblasti české i zahraniční komeniologie.

recenze ; výtvarné umění ; dílo ; osobnost ; životní příběh ; emigrant ; pedagogika ; symbol ; filozofie ; historické hledisko ; národní vědomí ; interpretace ; svět ; monografie ; obraz ; komeniologie ; Komenský, Jan Amos, ; Pánková, Markéta, ; Rembrandt Harmensz. van Rijn, ; Komenský, Jan Amos, ; 1650-

<http://katalog.npmk.cz/documents/477552>

13.

Zpráva o činnosti muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě za rok 2017 / [Report on the activities of Comenius Museum in Uherský Brod in the year 2017] / Miroslav Vaškových – cze

In: Studia Comeniana et historica - sborník -- ISSN 0323-2220 -- Roč. 48, č. 99-100 (2018), s. 194-213.

Článek informuje o činnosti Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě za rok 2017. Úvodem jsou popsány folklorní a kulturně historické akce, výstavy, edukační programy. Velký kus práce se podařilo odvést na poli prezentace Komenského a komeniologické spolupráce. Dále článek uvádí vybrané položky ze Zprávy o hospodaření za rok 2017, chronologicky zpracované údaje o expozicích, výstavách a kulturních akcích a přehled editační, publikační a přednáškové činnosti včetně činnosti vědeckovýzkumné. Závěrem jsou uvedeny sbírkové fondy, výpůjčky, práce s návštěvníky muzea a návštěvnost.

muzeum ; muzeopedagogika ; činnost ; zpráva o činnosti ; publikační činnost ; komeniologie ; vědecká činnost ; popularizace ; ekonomické podmínky ; rozpočet ; kontrola rozpočtu ; Muzeum Jana Amose Komenského (Uherský Brod, Česko) ; Uherský Brod (Česko) ; 2017

<http://katalog.npmk.cz/documents/478353>